

‘אמר ליה: הכי השתא?! התם מיקרבן נחלות גבי הדדי, הכא מי מקרבן? – הכי נמי מקרבן, כדאמר...’ – ידע המקשה שנחלת בנימין גובלת עם של בני יוסף כמפורש בכתוב, אלא תמה היכן מצאנו שקרובים הם כל כך שבעיר אחת יש נחלה לשניהם. ומתריך שאכן כך היה, וכשם שמצינו בבנימין ויהודה הגם שאינו מפורש בכתוב (מהרש"א).

‘חפף עליו – זה מקדש ראשון...’ – שהיתה או השראת שכניה, אך לא כדיבוק גמור אלא דרך חפיפה, משא"כ לימות המשיח יהא דיבוק גמור לשכניה עם ישראל, דהיינו ובין כתפיו שכן. [ולפי הדעה השניה נדרש זאת לעולם הבא, כדרך שאמרו 'צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה'].
ומקדש שני שהיה חסר כמה דברים, אין מפורשת בו השראת השכינה אלא נדרש מריבוי כל היום (עפ"י מהרש"א).

‘מדשבע שכבשו שבע נמי שחלקו’ – פרש רש"י: סברא בעלמא היא. וכתב החזו"א (שביעית ס"ו ג): כגון זה צריך רב, מה ענין כיבוש לחילוק.

ובספר בית ישי לגר"ש פישר שליט"א (ב,ג) באר הענין; הנה יש לתמוה האם רק שבע שנים כיבשו, והלא דורות רבים ארך הכיבוש, ומקרא צווח ואומר (ביהושע יג,א): והארץ נשארה הרבה מאד לרשתה – אלא שלאחר שעברו שבע שנים משנכנסו לארץ, החלו להתעסק בחילוקה [וכבר כתב הרמב"ם (תרומות א,ב): 'ומפני זה חלק יהושע ובית דינו כל ארץ ישראל לשבטים אע"פ שלא נכבשה, כדי שלא יהיה כיבוש יחיד כשיעלה כל שבט ושבט ויכבוש חלקו']. ואם כן מה פירוש 'שבע שכבשו'? – אלא על כרחך לומר שדין הוא זה שהיה על פי הדיבור, שרק לאחר שעברו שבע שנים משהחלו לכבוש, חל על מעשיהם חלות שם 'כיבוש', ורק אז היה שייך לעשות 'חילוק' [כדוגמת מה ששנינו (ב"ב רפ"ג) חזקת הבתים שלש שנים, או (שם פ"ק) כמה יהא בעיר ויהא נחשב כאנשי העיר... וכן אין מוקצה לע"ז אלא מוקצה לשבע שנים (תמורה כח): וכיוצא בזה הרבה].

ומעתה אומרים אנו, כשם שהיה צורך מצד הדין לשבע שנים לקבוע שם 'כיבוש', כמו כן היה צריך מצד הדין לשבע שנים שיעברו מאותו היום שהחלו בחילוק, ורק אחריהם יחזק שם החילוק, ואז תחול הקדושה לענין מצות התלויות בארץ (וע"ש עוד שבאר מהו גדרו של חלות דין 'כיבוש' וחלות דין 'חילוק').

‘ימי אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע’ – לא פרטם כשם שפרט השאר; ימי נוב 11 שנה [שהרי אמרו בסמוך כשמת עלי חרבה שילה ובאו לנוב, וכשמת שמואל חרבה נוב, והרי שמואל מת בשנת ה-11 למלכותו, כדלהלן], וימי גבעון 46 – לפי שדינם אחד שבשניהם הותרו הבמות, לכך לא חילקם זה מזה (מהרש"א. וכע"ז ברש"י לעיל סא: ד"ה נוב וגבעון).

בירושלמי (ספ"ק דמגילה) נאמר שהיו 13 שנה בנוב 441 בגבעון. וע"ע ברדב"ז (בית הבחירה א,ב) חישוב אחר.

דף קיט

‘מעשר שני נמי ליתני’ – נשצ"ל 'ליתני' כלומר מדוע נאכל מעשר שני בכל ערי ישראל (כן גרסו במשנה רש"י (ק"ב): ותוס' (כאן ובפסחים לו:), ואף אי לא גרסינן בהדיא, משמע במשנה שהדין כן מדלא קתני שנאכל שם דוקא, יביאנו למקום הבמה.

'אל המנוחה – זו שילה. נחלה – זו ירושלים' – מלבד המשמעות הפשוטה ששילה היתה כמנוחה זמנית, כשלוש מאות ושבעים שנה, ואילו ירושלים נחלה קבועה וקיימת לעולם, יש מי שכתב לרמז 'נחלה ומנוחה' בשמות המקומות; 'שילה' לשון שלווה, שאז הונח להם ושלוו במידת מה מן האויבים. [זהו שאמר יעקב (בראשית מט) עד כי יבא שילה – עד כי יבוא לעיר שלוותו]. 'ירושלים' – לשון ירושה ונחלה, וגם לשון עיר שלום – על שם המנוחה הגמורה (עפ"י רד"צ הופמן ועוד). עוד בענין שילה וירושלים, ע' שם משואל ראה, תרע"ה.

'רבי שמעון בן יוחאי אומר: זו וזו ירושלים' – והדעה דלעיל אינה ר' שמעון, וטעות סופר נפלה שם (טורי אבן מגילה ט. מובא ברש"י. ולכאורה נראה שאין צורך להגיה אלא נחלקו הברייתות בשיטת ר' שמעון).

הרי"ד גרס לעיל ר' ישמעאל' במקום 'תנא דבי ר' ישמעאל'. ומיושב לפי"ז הסימן שאמרו לבסוף 'משכוח גברא לגברי' – שמשכס ר' שמעון לתלמידי ר' ישמעאל משיטת רבם. ע"ע בדרוש בענין קדושה ראשונה, בסוף ספר משך חכמה.

ככתבם וכלשונם'

'הקשה לי אחד מלומדי למד בשופטים ב' ויקראו שם המקום ההוא בכים ויזבחו שם לד' – הרי היה אחר מות יהושע, ויהושע חי כ"ח שנה מיום שנכנסו לארץ כדאיתא בסדר עולם (יב), והמשכן בשילה הוקם תיכף אחר י"ד שנה שכבשו וחלקו, וכמו שכתוב ביהושע יח ויקהלו כל עדת בני ישראל שלה וישכינו שם את אהל מועד כו', ובפסוק נ"א בקאפטול י"ט: אלה הנחלת כו' בשלה לפני ד' פתח אהל מועד, וכן בסדר עולם (ס"פ יא), אם כן אז היו הבמות אסורין ואיך זבחו בבוכים לד', וזה קושיא עצומה (בתוספות ביאור משלי).

והשבתי, כי איתא בתוספתא סוף זבחים, איזהו במה גדולה בשעת היתר הבמות, [פירוש, אימתי ואיך היתה במה גדולה אשר בשביל זה היו הבמות מותרין, היינו להקריב בכל במות יחיד] – אהל מועד נטוי כדרכו [כמו במדבר ובשילה] והארון לא היה נתון שם [שבנוב וגבעון היה הארון בפלשתים, ובבית עובד אדום, וקריית יערים, ובירושלים], לכן הבמות מותרין, אבל בשילה היה הארון באהל מועד ולכך היו הבמות אסורים, זהו פירוש התוספתא.

והא דבגלגל היו הבמות מותרות, משום דלא נחו מכבוש נחלה, וכמו דאמר בזבחים (ק"ט) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה – דנחו מכבוש יעו"ש.

והנה מעשה זה דבוכים היה אחרי מות יהושע ובימי הזקנים שעבדו את ד' וכמו שפירשו המפרשים, והזקנים ימים האריכו (שופטים יט, יב) שנים לא, כמו שאמרו חז"ל (שבת קה:), ואם כן היה תיכף אחרי מות יהושע, ובמיתתו נאמר ביהושע כ"ד ויאסף יהושע את כל שבטי ישראל שכמה... ויתיצבו לפני האלדים, ובפסוק כ"ו... ויקימה שם תחת האלה אשר במקדש ד' ופרש"י לפי שהביאו שם הארון כמו שנאמר למעלה ויתיצבו לפני האלדים. אם כן היה אז הארון בשכס והיה האוהל-מועד כדין במה גדולה, והיו הבמות מותרין ולכך זבחו שם בבוכים לד', וז"ב.

ובא וראה אמתת דבר זה; שופטים כ', במלחמת ישראל ובנימין כתיב ויעלו כל בני ישראל וכל העם ויבאו בית אל כו' ויעלו עלות ושלמים לפני ד' – הרי דבבית אל הקריבו עולות ושלמים, משום דכתיב

תיכף וישאלו בני' בד' ושם ארון ברית האלדים בימים ההם, הרי דהארון היה אז בבית אל ולכך היו מותרין הבמות והיו מקריבין שם בבית אל כדין במת יחיד.

ואסיף לך להראות מי הביא או הארון לבית אל, כי בסדר עולם (יב) אמרו כי הך עובדא בפלגש בגבעה היה בימי כושן רשעתים והיה אז ירושלים בלא איש מבני ישראל, וכמו שאמר (שופטים יט, יב) @לא נסור אל עיר נכרי, וזה היה סמוך למות יהושע. ועיין בהגהות הגר"א לסדר עולם פרק י"ב. ובשופטים א': ויעלו בית יוסף גם הם בית אל וד' עמם ויתירו בית יוסף בבית אל – כי לדעתי פירושו כי היה הארון אתם, וזהו וד' עמם, שהארון הוא משכנו, וכמו שכתוב ויתיצבו לפני האלדים – לכן אז היה הארון בבית אל, ואז היה עובדא דפלגש בגבעה. וכל זה ברור. ובמשנה פרק משוח מלחמה (סוטה מב) ד"א ההולך... זה מחנה הארון.

והנה בירושלמי מגילה פ"ק הי"ב ר' ייסא בשם ר' יוחנן: זה סימן, כל שהארון מבפנים – הבמות אסורין, יצא – הבמות מותרות, [וזהו כמו שפירשנו מהתוספתא]. בעי ר"ז קומי ר' ייסא: אפילו לשעה כגון ההיא דעלי. ולפי מה שפירשתי מוכח דאפילו לשעה אם יצא – הבמות מותרין וצריך לומר דדוקא כשיצא למלחמה, שלא נח בשום מקום שפיר בעי אם הבמות מותרין, משא"כ כאן נח בשכם ונח בבית אל. ודו"ק' (משך חכמה ראה יב, ח).

וכן צידד בקיצור בשפת אמת (ק"ט). מסברת עצמו שלכך בנוב וגבעון הותרו הבמות [גם למ"ד 'זו וזו שילה' – שלא מצינו שחילקן הכתוב] – לפי שלא נאסרו הבמות אלא כשהמקדש היה עם הארון בתוכו, וכמו שפרשו בגמרא שנקראת 'מנוחה' על שם מנוחת הארון.

וע"ע בהרחבה בענין זה, ובהסבר החילוק בין שילה לירושלים, בספר 'פרקי מועדות' ח"ב פרק כא, עמ' 478 ואילך.

דף קב

'בעי רבי זירא, עולת במת יחיד שהכניסה לפנים והוציאה לחוץ מהו, מי אמרינן כיון דעיילא קלטה לה מחיצתא או דלמא כיון דהדר הדר... – לפרש"י מדובר כשנכנסה לאחר שחיטה, אך לא עבד בה שום עבודה אחרת בפנים עד שיצאה, אבל נראה שאם זרק דמה וכדו' בפנים – הרי היא נחשבת כקדשי במה גדולה לכל דיניה [ולא משום דין 'קליטת מחיצות'], ואם הוציאה לחוץ נפסל ביוצא. והתוס' (כאן ובמעילה ג.) מפרשים שהכניסה חיה.

ורצו לדמות השאלה למחלוקת רבה ורב יוסף בפסולי מחיצה, כלומר קדשים שנפסלו משום שנשחטו בדרום, האם יש בהם דין קליטת מחיצות או קידוש המזבח. ודחו שיש לומר כאן לכולי עלמא מחיצות קולטות שהרי אין הקרבן פסול, ודוקא שם סבר רבה שפסול מחיצה חמור יותר משאר פסולים ולכך קדשים שנשחטו בדרום אין המזבח מקדשם. וכן לאידך גיסא – אפשר שמודה רב יוסף שאין כאן קליטה לקדשי במה קטנה, דלאו מינה הוא ולא נעקר ממנו שמו ללא עבודה.

וספקו של ר' ינאי 'אברי עולת במת יחיד שעלו למזבח... – היינו מחלוקת רבה ורב יוסף (כ"ה לפי סוגיתנו, אבל בסוגיא במעילה המסקנא שספק דר' ינאי הוא בין לרבה בין לרב יוסף), ומדובר כשזרק דמה בבמת יחיד שנפסלה לבמה גדולה [ולפי התוס' שלעיל מדובר כשהכניסה חיה, אפשר שאפילו אם רק נשחטה בבמת יחיד – אינה ראויה שוב לבמה גדולה], והשאלה היא אם יש בזה דין 'אם עלה לא ירד' (עפ"י חזון איש יט, לו; גליונות קה"י).

בהגהות רי"א חבר כתב שר' ינאי חולק על ר' אלעזר דלעיל וסובר שלא קלטוה מחיצות, ולכך מסתפק האם המזבח מקדש. ואולם להסבר החזו"א אין צורך לומר כן. וע"ע ברכת הזבח ושפת אמת.

ד. נוב וגבעון היו בנחלת בנימין.

ה. ימי אהל מועד שבמדבר – 39 שנה, מהשנה השניה לציאת מצרים עד שנת הארבעים.
 ריעב"ץ כתב: 38 שנה, אלא שבגמרא נקטו לשון הכתוב שהיו במדבר 40 שנה, ובאמת כפי החשבון היו רק 39.
 ע"ש.

משכן שבגלגל – 14 שנה. 7 של כיבוש ו-7 של חילוק.
 משכן שילה – 369 שנה, כנ"ל.
 נוב וגבעון – 57 שנה [מאז שביית הארון ע"י פלשתים ועד שבנה שלמה בית עולמים בשנת ארבע למלכותו].
 בירושלמי (פ"ק דמגילה) אמרו: ימי נוב 13 שנה וימי גבעון 44. ומהרש"א כאן כתב ו-46.

ו. שילה במות עלי הכהן. נוב עיר הכהנים חרבה כשמת שמואל הרמתי. או באו לגבעון.
 הארון נשבה ע"י הפלשתים במלחמה, והחזירוהו לסוף ארבעה חדשים. והיה נמצא בקרית יערים 20 שנה, ואח"כ זמן מועט בבית עובד אדום הגתי, עד שהעלהו דוד לירושלם כשנעשה מלך על כל ישראל בשנה השמינית לתחילת מלכותו [שבתחילה מלך על יהודה בלבד שבע שנים]. והיה נמצא בעיר דוד עד שנבנה הבית ביד שלמה.

ז. הבית הראשון חרב בשנת 36 ליובל השבעה עשר. וזהו האמור ביחזקאל ששנת ארבע-עשרה מאז אשר הוכתה העיר, היתה שנת היובל.
 וכך הוא החשבון; מאז שיצאו ישראל ממצרים עד שנבנה הבית עברו 480 שנה, ככתוב. והבית היה קיים 410 שנה. צא מהן 40 שנה שהיו במדבר, ועוד 14 שנה של כיבוש וחילוק שעדיין לא נהגו יובלות, נשאר 836. הרי 16 יובלות ועוד שארית של 36 שנה.

ח. כלב בן יפונה היה בן 40 שנה בשלוח משה עבד ה' אותו מקדש ברנע לרגל את הארץ – כמפורש בכתוב. כשעברו את הירדן, היה כלב בן 78, שהרי עברו 38 שנה משילוח המרגלים עד שנכנסו ישראל לארץ. לאחר שבע שנות כיבוש, כשבאו לחלוק את הארץ, היה כלב בן 85 שנה, כמפורש בספר יהושע.

ט. שמואל עמד בראש 10 שנים לבדו. או שאלו ממנו מלך והעמיד את שאול ועמדו יחדיו בהנהגה עוד שנה. אחר כך סר שמואל מעם שאול, ושאל מלך לבדו שנתים. אח"כ מלך דוד על יהודה 7 שנים בחברון ואח"כ המליכוהו כל ישראל עליהם ומלך עוד 33 שנה.
 שלמה מלך 4 שנים עד שבנה את הבית לה'.

דף קיט

- א. כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה – מהי מנוחה ומהי נחלה, ומדוע חילקן הכתוב?
- ב. האם נהגו בכורות ומעשר בהמה ומעשר שני בתקופת נוב וגבעון?
- ג. קדשים שהוקדשו בשעת היתר הבמות – מה דין השוחטם והמעלם בחוץ בשעת איסור הבמות? מה דין קדשים שהוקדשו בשעת איסור הבמות והקריבום בחוץ בשעת היתר?
- ד. אלו דינים / עבודות / הגבלות, לא נהגו בבמת יחיד?

א. לסתם מתניתין, והיא דעת רבי יהודה בברייתא: מנוחה זו שילה (שאו נחו מכיבוש), נחלה זו ירושלים (שהיתה נחלת עולמים, וכדכתיב בירמיה היתה לי נחלת...).

רבי שמעון אומר: מנוחה זו ירושלים (ואת מנוחתי עדי עד...). נחלה זו שילה.

תנא דבי רבי ישמעאל: זו וזו שילה. (על שם שנחו או מכיבוש, ושם חילקו הנחלות).

רבי שמעון בן יוחאי אמר בברייתא אחרת (וכן נמצא בברייתא אצל תלמידי ר' ישמעאל): זו וזו ירושלים (ע"ש מנוחת הארון ונחלת עולמים).

ולכך חילקו הכתוב, כדי ליתן היתר במות ביניהן, בתקופת נוב וגבעון. [ולשתי הדעות האחרונות – קשיא].

ב. בתקופת נוב וגבעון, לדעת רבי שמעון לא נהגו כלל חובות שאין קבוע להן זמן, ובכלל זה בכורות ומעשר בהמה. וכן לדעת חכמים (ור' מאיר) שחובות היחיד לא קרבו כלל בממות, לא קרבו בכורות ומעשר בהמה כלל באותה תקופה (וצריכים להמתין עד שיוממו). וגם מעשר שני לא נאכל במקום הבמות, לפי שהוקש למעשר בהמה. ומשמע שהיה נאכל בכל ערי ישראל. וכן גרסו הראשונים במשנה (עתוס).

לדעת רבי יהודה, בכורות ומעשר בהמה היו קרבים בבמה גדולה. וכן היתה אכילת מעשר שני בנוב ובגבעון לשיטתו.

ג. למסקנא, קדשים שהוקדשו בשעת היתר, השוחטם או מעלם בחוץ בזמן איסור הבמות – עבר על 'עשה' ו'לא תעשה', אך אין בו חיוב כרת. והשיבו על דברי רב כהנא שאמר המעלם בחוץ – ב'כרת'.

הוקדשו בשעת איסור, והקריבם בחוץ בשעת היתר – עבר על 'עשה' (בכך שהמתין ולא קיים מצות והביאם לה'. רש"י קיב: וע"ש במפרשים הסבר נוסף).

ד. הדינים שנתמעטו בבמה קטנה (מהכתובים פתח אהל מועד; לפני ה' וכד'): סמיכה; עבודת צפון; מתן דם סביב למזבח; כיהון (- זר ועבד כשרים); בגדי שרת; כלי שרת; 'ריה ניחוח'; מחיצה לדמים (- מעלה ומטה במזבח); רחיצת ידו"ר.

וכן: קרן, כבש, יסוד וריבוע, כיור וכנו – בבמה גדולה ולא בקטנה; חזה ושוק בבמה גדולה ולא בבמה קטנה.

לענין האישים הפסולים לעבודה, נתבאר לעיל טו-טז.

דפים קיט – קכ

א. מה דינם של קדשי במה קטנה שהביאום לבמה גדולה?
ב. אברי עולת במת יחיד שהעלום על המזבח, מה דינם?

א. קדשי במה קטנה שהכניסם לפנים מן המחיצות; לדברי רבי אלעזר, קלטום מחיצות ודינם כקדשי במה גדולה לכל דבר.

לפרש"י מדובר לאחור ששחטה בחוץ. והתוס' מפרשים כשנכנסה הבהמה בחייה.

לרמי בר חמא (כגרסת רש"י ועוד), אין להם חיצוי דמים במזבח. כלומר דינם נשאר כקדשי במה קטנה. לפי לשון אחרת בדבריו (לפרש"י), אפילו קדשי במה גדולה, בזמן היתר במות היחיד דינם כקדשי במה קטנה (בדבר הקרב בשתייהם), שאין בהם דין חיצוי לדמים במזבח.